Szelei István

ÉJJELESLEPEL

A Szentkorona takarója

A Honvéd Koronaőrség és a Magyar Koronaőrök Egyesülete megrendelésére elkészült a Szentkorona[1] számára az éjszakai takarólepel és az utóbbit tároló láda, melyeknek alkotójuk az „Éjjeleslepel" és a „Kazettásláda" elnevezéseket adta.

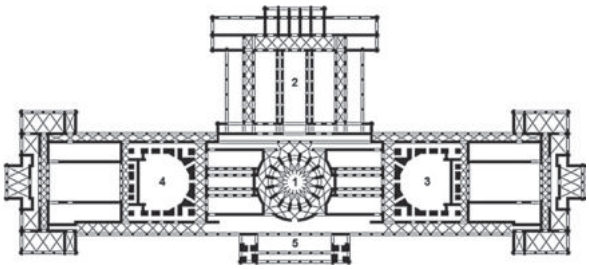
A SZENTKORONA AZ ORSZÁGHÁZBAN

Az Amerikai Egyesült Államok kormányával kötött szerződés alapján a Szentkorona 1978-as hazatérését követően állandó kiállításra került. Történelmi ereklyénket több mint huszonkét esztendeig a Magyar Nemzeti Múzeumban őrizték. A kilencvenes évek végére megérett a gondolat, hogy a magyar államiság élő jelképe méltóbb helyre kerüljön. A Szentkorona köré csoportosuló társadalmi szervezetek mindinkább kifejezésre juttatták a leltári számmal nyilvántartott Szentkorona méltatlan helyzetét. Az ezredfordulóra kormányzati szinten is nyilvánvalóvá vált: a magyar államiság folytonosságát és függetlenségét megtestesítő Szentkorona számára a múzeum sem állagmegóvási, sem protokolláris szempontból nem tekinthető megfelelő helyszínnek.[2]

A Szentkoronát a magyar államiság ezredik évfordulóján, a 2000. évi I. törvény alapján az Országház kupolacsarnokába szállították. Azóta a Szentkorona és a hozzá tartozó klenódiumok (jogar, országalma, kard) a kupolacsarnok középpontjában felállított, külső

behatások ellen védelemmel bíró üvegalmáriumban láthatóak.

A Steindl Imre által tervezett Országgyűlés házának déli szárnyában található Alsóházat (ma Képviselőház) és az északi szárnyban lévő Felsőházat a Kossuth tér felőli épülettesttel a kupolacsarnok mint központi tér egyesíti.

Az Országház alaprajza

Ahogyan külső látványában a kupola koronája az impozáns épületnek, ugyanúgy a kupolacsarnok az épület belsejének „királyi" pontja. Olyan centrális keresztpont, amelynek vonzásában áll az összes többi tér, s ahonnan szerkezetileg átlátható az épület.[3]

A szentkorona őrzése az országházban

Miután a Szentkoronát az Országházba szállították, őrzését a Belügyminisztériumhoz tartozó Köztársasági Őrezred állományából alakult Koronaőrző Őrség végezte 2011. május 30-áig. A Szent Korona Testület[4] határozata alapján és a honvédelmi törvény Országgyűlés általi módosítását követően 2011-ben megalakult a Honvéd Koronaőrség. Így hatvanhat év után újra a Magyar Honvédség feladatai közé került a Szentkorona állandó fegyveres őrzése. A Honvéd Koronaőrség az 1945-ben megszűnt Magyar Királyi Koronaőrség hivatalos jogutódja. Az egykori és az újonnan felállított katonai szervezet között a folytonosságot a volt koronaőrök által 1990 után életre hívott Magyar Koronaőrök Egyesülete biztosította. 1991 és 2011 között a Magyar Koronaőrök Egyesülete látta el a díszelgő alakulat feladatát. Az Egyesület nagy szerepet vállalt a Honvéd Koronaőrség létrehozásáért végzett munkák terén.

Az éjjeleslepel létrejöttének előzményei

A Szentkorona évszázadokon át fénytől elzárva, vasalt ládában pihent, és jórészt csak a koronázások alkalmával emelték ki onnan. Az Egyesült Államokból való hazatérése óta, az éjszakai órák kivételével, folyamatosan látható helyen őrzik. Így merült fel az igény, hogy a méltóbb koronakezelés érdekében a Szentkorona védelmét ellátó védőüveget egy lepellel takarják le az éjjeli órákra. A biztonsági üveg borítását először egyszerű lepellel oldotta meg a Belügyminisztérium koronaőrző alakulata. A Szentkorona őrzési feladatait átvevő Honvéd Koronaőrség felismerte, hogy a jelenkori koronatárolási körülmények protokolláris szempontból is megkövetelik a lepel alkalmazását. A nap ciklikussága szerinti koronaőri tevékenységhez azonban megfelelő alaki formáció kidolgozása és a Szentkorona eszmeiségéhez méltó királyi takarólepel szükségeltetett.

A lepel elkészítése a királyi minőség arányelveit igényelte a formavilág, a jelképek, az anyagkezelés, a szabás és varrás tekintetében egyaránt. A Magyar Koronaőrök Egyesületének elnöke, Woth Imre 2013 nyarán Benedek Attilát, a Magyar Állami Operaház férfi jelmezműhelyének főszabászát kérte fel a takarólepel terveinek elkészítésére és a lepel megalkotására. A tervezés és az anyag kiválasztása a Honvéd Koronaőrség és a Magyar Koronaőrök Egyesületével való szoros együttműkö-

désben történt. Benedek Attila a helyszínen történő egyeztetések után elkészítette a lepel formájának, színeinek és díszeinek tervezetét. A Honvéd Koronaőrség parancsnokságának és a Szent Korona Testület képviselőjének jóváhagyásával 2013 őszén megkezdődött a tervek megvalósítása a mesterszabász és két szakavatott varrónője által.

A lepel elkészítéséről

A lepel formájának kialakításánál a királyi elvek mellett szempont volt a katonai rend szerinti kezelhetőség, a Szentkoronát tároló kocka alakú üvegre való méltó felhelyezhetőség. *Mindezek* miatt a körszerűség a négyzetességgel kellett, hogy egyesüljön a lepel alakjában.

Alapelv volt a tiszta formák alkalmazása, melyek harmóniában állnak a Szentkorona eszmeiségével éppúgy, mint az Országház épületével. A lepel formájában felismerhető a kora Árpád-kori körtemplomok alaprajzaival és az Országház több helységének – köztük a volt Felsőház elnöki szobájának – mintázataival való hasonlóság.[5]

Ornamentikás mennyezeti zománckép a volt Felsőház elnökének szobájában

Alapelv volt az is, hogy a lepel közepe nem lehet zárt a Szentkorona felett. Az Éjjeleslepel egyúttal ugyanis az ég analógiája, melynek közepe – a hitregei hagyománynak megfelelően – a fény forrására mutató nyílás. A lepelben így a

„A lepel közepének tizenhat centiméter átmérőjű nyílásába egyenlőszárú keresztet ábrázoló aranypaszomány került gyűrűkkel"

lehető legtisztább formai nyelven fejeződik ki a fénymagot óvó-védő boldogasszonyi minőség. A középpontot körülvevő négy kör virágszerűsége az életet adó örök romlatlanság, a szülői tisztaság jelképe is.

A lepel anyaga többrétegű a hosszútávra tervezett napi használat miatt. A fő anyag bársony, amely belső szövetborítást, valamint a védőüveggel való érintkezési pontokon többszörös megerősítést kapott. A bordó és kék szín megválasztásánál a királyi jelleg mellett fontos szempont volt, hogy ne metsző, hanem az anyaghoz hasonlóan puha, bársonyos pihentető legyen.

A majd öt méter átmérőjű lepel szabása különös pontosságot igényelt, tekintettel arra, hogy nem egy anyagból lett szabva; a körcikkelemek külön-külön kerültek összeillesztésre. Mivel a milliméternyi eltérések is torzulást idéztek volna elő a lepel kötött geometriai formájában, az alkotó a méréshez az ősi zsinórmérték alkalmazásához fordult. A különleges, operabeli munkák során sokat próbált szakem-

berek számára is addig nem tapasztalt figyelmességet és alázatot követelt az egyes elemek pontos varrása.

A LEPEL JELEI

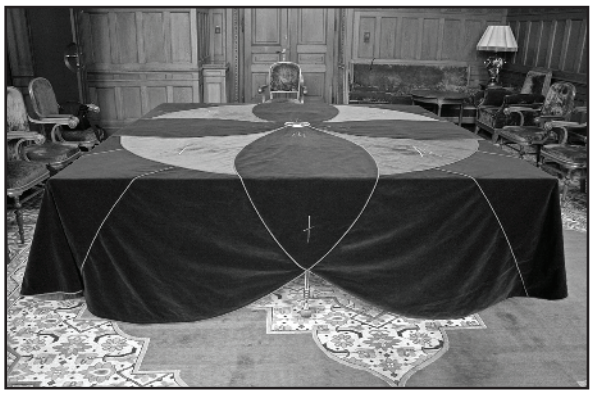
A lepelre aranyhímzésű képjelek kerültek.[6] A jelek értelme: a négy égtájra utaló, É, D, K, NY rovásbetű, valamint a „fent" és a „lent" összerovása (kalligráfiája).

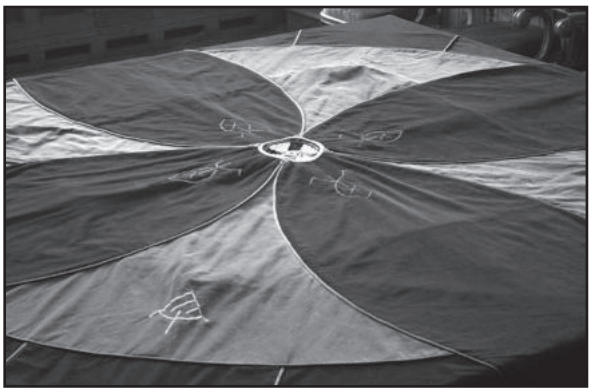
Felmerül a kérdés: hogyan kerülhet rovásjel a latin és görög betűjeleket magán viselő Szentkorona leplére?

A leplen – annak funkciójából adódóan is – nem a „nappali", azaz a jelen kor műveltségét hordozó latin és görög betűk, hanem az éj szakához illő, képszerűbb, a Kárpát-medence őskultúrájához kapcsolódó jelképírás jelei olvashatóak.

A rovás és különösen az összerovás jelképezi a képszerű egyesítő fogalmiságot. Fontos látni: az önálló fogalmisággal bíró jelképírás a leplen nem a kirekesztés, valamiféle partikuláris nemzeti kisajátítás üzenete, hanem a teljesség, a testlélek-szellem egységének kifejeződése.

A leplen a négy „fent" és négy „lent" a földi szféra *ég szerint való* megfeleltetésére, a szellemi és anyagi világ analogikus kapcsolatára utal. A négy „lent" – a lepel felhelyezésével – a Szentkoronát védő kockaüveg négy sarkán látható, míg a négy „fent" a lepel közepén, a kör körül.

A szellemi hagyományok szerint a négyzet a Föld szimbóluma, míg a kör az Égé. Az Éjjeleslepel formájában és jeleiben egyaránt megfigyelhető a négyzet körösítésének és a kör négyszögesítésének egyetemes elve.

Az égtájakat jelölő É, D, K, NY betűk a Szentkorona és az Éjjeleslepel közötti tudatosság, valamint a főirányok fontosságára utal. Fontos tényező: a Szentkoronát védő kockaformán a lepel mintázatában, a négy égtáj irányában, négy pajzsszerű forma rajzolódik ki a királyi védelem megjelenítéseként.

A LEPEL ÉKSZEREI

Az Éjjeleslepel ékszerei: négy királyi kardbojt és az aranypaszomány.

Az Éjjeleslepel jelképes védelmi jellegének fontos eleme a négy királyi kardbojt. A királyi jelleget ezúttal is a formák, az anyagok és a színek megválasztása biztosította. A kardbojtok egy természetesen edzett fa feszes zsinórozásával készültek, vörös- és ezüstszínekben. A felhasználásra került fa különlegessége: Szováta és Nyárád között szárazvillám, mennykő, egy majd kétszáz éves bükkfát csontszerű, nehezen vágható és égethető szilánkokra hasított. Ezen

A négy királyi kardbojt

„égi érintettség" által edzett szilánkokból került kiválasztásra az a négy fadarab, amely magját képezi a kardbojtoknak.

A lepel közepének tizenhat centiméter átmérőjű nyílásába egyenlőszárú keresztet ábrázoló aranypaszomány került gyűrűkkel.[7]

Az aranypaszomány a Szentkorona felülnézeti után-követése, mint négy kör „virágának" közepe. Az egyenlőszárú kereszt a fénymag jelképe is, melynek közepében a körök a primordiális állapot, a szellem időfeletti jelenlétének uralmára történő utalások. Ahogyan a Szentkorona az „isteni alkotmány" örök forrásának politika felett álló jelképe az Országház kupolacsarnokában, az aranypaszomány az Éjjeleslepel formájának azonos értékű magja. A Szentkorona az államalkotó önállóságok harmóniáját fenntartó „közép" szimbóluma is. Ehhez hasonlatosan az Éjjeleslepel köreit szintén a „közép" tartja harmóniában. Ennek elvszerűségét fejezi ki a körben/gyűrűben születő kereszt, amely egyúttal a körök/gyűrűk szülője. A fénymagszerűség kifejeződését hangsúlyozza, hogy az aranypaszomány december 21-én került rögzítésre a lepel közepében. A helyénvaló időpont rámutat a lepel boldogasszonyi minőségének fényfogadó, szülő, oltalmazó jellegére is.[8]

A boldogasszony, a lélekmadár és a kettőskereszt szimbóluma

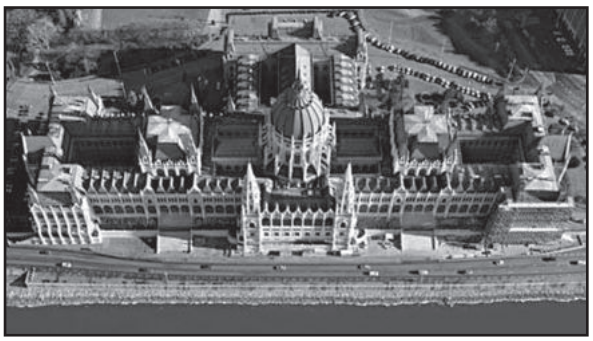
Az Éjjeleslepel színének és anyagának tüzes bársonyossága Boldogasszony mellett a tűz- és lélekerő madarára is emlékeztet bennünket. A feltámadás mitológiai madara a tüzes hamu leple alól éled újjá.[9] Az örökélet madara ez, mely a Nap égi időszakaival folytonos átalakulásban van. A tűzmadár hasonlata a napok és az évszakok szakaszosságában is megfigyelhető: a naplemente fényeiben éppúgy, mint az ősz színpompás játékában. A természet a tűzmadár énekéhez hasonlatosan hamuba hulló „tűzben" búcsúzik ősszel, hogy a levelek és az anyaföld óvó avarleple alatt magokban éljen tovább.[10] Az óvó lepel alól a mitológiai madár, mint a természet tavasszal újra szárnyra kel.

A magban továbbélő fény az örök élet, a folytonosság forrása, az örök törvény hordozója. Ennek egyik jelképe az egyenlőszárú kereszt, melyből az élet meg-megújulóan sarjad – akár az Éjjeleslepel körei. Az életfaszerű sarjadás másik kifejeződése a keresztből születő kereszt: a kettőskereszt.[11] A kettőskereszt ábrázolása a hármasság szent halmain a magyarság egyik leg-

A pilisszántói Sziklakápolna bejárata felett

mélyebb önazonosságát is hordozó ősi jelkép. A három szentségében egyesített kettősség jelképe a magból feltámadó fény áradására, az élet megújulásának örök pillanatára mutat.

Az Országház madártávlatból

Az élet örök megújulásának, az új terek és formák betöltésének eme lehetőségét hordozza magában a madár szimbóluma. A fény madárszerűségének egyik kifejezése a fénymag szárnyas Napként való ábrázolása, mely egyes kultúrákban mint szent lélekmadár jelenik meg. A magyar hagyományban a „színről színre" látó tiszta szellem – a Szentlélek – fénymadara a sólyom.[12]

A szűzanyaság, a fénymadár és annak tevékenységét jelképező kettőskereszt a leplen nem közvetlenül jelenik meg, hanem eszmeiségükben. Épp úgy, mint a Szentkoronán.

A Szentkoronát korábban gyakran ábrázolták angyali koronaként, kifejezve „szárnyas Nap" jellegét. Az egykori címerhagyományban ezen „ég" és „föld" közötti önállóságot fejezte ki az is, hogy a Szentkorona közvetlenül nem érintkezett a pajzzsal; a néppel való kapcsolatot a függők jelentették.

A Szentkorona „szárnyas Nap" jellege az Országházban elfoglalt jelenlegi helye által is kifejeződésre jut. Az Országház déli szárnyában található a közügyekkel foglalkozó Képviselőház; északi szárnyában a szellemi kontrollt képviselni hivatott – ma sajnos már nem működő – Felsőház. A kupolacsarnok közepén áll a Szentkorona, mint a két – testi és szellemi – szárny királyi mértéke. Ahogy a címerben a pajzs-szimbolizálta ország felett, úgy az alkotmányosság házában az Alkotmány felett ragyog a Szentkorona, lényeggel tölti be azt. Az alkotmányos törvénykezés teste és az alkotmányosság fölötti szellem egyesítése, az igazság felfelé vivő beteljesítése, a bölcs döntés keresztje alatt válik valóvá.

A KAZETTÁSLÁDA

Az Éjjeleslepel készítése során felmerült az igény a királyi lepel méltó tárolására hivatott láda elkészítésére is. A Kazettásláda elnevezést kapott lepeltároló ládát Benedek Attila tervei alapján Csapó János verőcei asztalos készítette.

A ládához a Kárpát-medencében őshonos fák kerültek kiválasztásra: dió és tölgy. A dió a mag lényegiségének jelképe. Szívre és agyra ható, óvó és védő, levele távol tartja a kártevő férgeket. A diófa adja a láda magját. Az erő fája, az „erdők bátor harcosa", a tölgy, pedig a támaszát.

A dió sajátos szerkezete szakrális rendet mutat. Életszerkezetet sugall. A csonthéjon belüli magvasság mint lényegiség mutatja a láda viszonyát az Éjjeleslepelhez. Hasonlatosan, ahogy az ország háza kapcsolódik a Szentkoronához. A tölgyfa a katonai védelmet szimbolizálja.

A súlyos láda két rézfogantyút és egy bronzcímert kapott.

az átadás

Az Éjjeleslepel és a Kazettásláda 2013. december 21-ére készült el több száz óra mestermunka és gondos odafigyelés eredményeként. A hivatalos átadásra 2014. január 20-án, Boldog Özséb napján került sor.

A fővédnöki tisztségekre a Szent Korona Testület két tagja lett felkérve. A Kazettásláda fővédnöke Magyarország Országgyűlésének Elnöke, Kövér László. Az Éjjeleslepel fővédnöke a Kúria Elnöke, Dr. Darák Péter.

A Honvéd Koronaőrség két fővel minden napnyugtával, megfelelő alaki formációban felhelyezi az Éjjeleslepelt a Szentkorona köré, majd minden napkeltével leemeli azt. Fontos hangsúlyozni: a nap ciklikusságának rendjében végzett tevékenység nem turistalátványosság; kizárólag a Szentkoronáról/nak szól, és jelenlegi helyzetének megfelelő, méltó kezelését jelenti.

Jegyzetek

[1] A Szentkoronát tudatosan írjuk egybe, a magyar szent koronára utalva és annak szentséggel egységes voltát kifejezve.

[2] A forgalmas Múzeum körút mellett a rezgésbiztonság nem volt megoldott. Másrészről egy „múzeum" méltatlan helyszín a kereszt elvével is összefüggésben álló Szentkorona számára, amely a keresztségben megnyilvánuló egyetemes törvény, az „örök alkotmány" megtestesítője. Magyarország számára a Korona a történelem feletti eszményi állam mértékadója. A magyar államiság és a Szentkorona egy és elválaszthatatlan; állandó vonatkozási pont; népek, ideák, korok egyesítője. Királyi jellege az igazság szimbólumaként tekintendő az állam valamennyi megjelenési formája számára; a mai népképviseleti forma számára is. A Szentkorona élő állami szimbólumként való tisztelete – így – nem függvénye az államformának.

[3] *„Ezen a ponton, a kupolacsarnok közepén, az épület magasságának hossz- és mélységi méreteinek maximális szemléleti élményét kapja. Erről az egy pontról betekintheti az épület belső terének legnagyobb magasságát, a társalgókon keresztül szimmetrikusan mindkét oldalon egészen az üléstermekig áttekintheti az épület hossztengely irányát s megkapja a Dunától a Kossuth Lajos-téri főbejáratig az épület egész keresztmetszetét."* Zámborszky Ilona: *A magyar Országház*. Budapest, 1937, 78–79. o.

[4] A 2000. évi I. törvénnyel létrehozott testület tagjai a köztársasági elnök, a miniszterelnök, az Országgyűlés elnöke, az Alkotmánybíróság elnöke, a Legfelsőbb Bíróság elnöke és a Magyar Tudományos Akadémia elnöke. Ma e testület hivatott a Szentkorona és a hozzá tartozó jelvények védelmére és megóvására, valamint a velük kapcsolatos intézkedések megtételére.

[5] Itt kell megjegyeznünk, hogy erre az analógiára a lepel elkészülése után derült fény, mint tiszta, egyetemes elvek találkozására.

[6] A képjeleket Benedek Attila rajzai alapján Hudák Jánosné Márta műhímző hímezte.

[7] A lepel közepének ékszerét Benedek Attila terve alapján Tóth János paszománykészítő készítette.

[8] A fény évköri mozgása a magyar hagyományban Boldogasszony kultuszához is kötődik. A világosság szakaszos mozgásának „uralkodójaként" az év kitüntetett időpontjai Boldogasszony nevéhez kapcsolódnak.

[9] Elnevezése kultúránként más: a Benu, a Főnix és a Babuka, azonban ugyanazon allegorikus madár nevei.

[10] A napszerűség eme rendjére a Smaragdtábla is emlékeztet: *„Ereje tökéletes, ha a Földbe visszafordul"*. Ahogy lent, úgy fent is kifejeződik a fény magszerű továbbélése: éjjel a csillagok, mint az élet apró lángjai világolnak az égboltpalástón.

[11] A szó egységre utaló fogalmisága miatt a kettőskereszt kifejezést egybeírtuk.

[12] A Naphordozó madár szimbóluma minden szoláris ősi kultúrában jelen van. Indiában például a mitológiai Garuda, Egyiptomban a Hórusz képében megtestesült sólyom. Ahogy Egyiptomban, úgy Mezopotámiában is gyakran megjelenik a jelkép, stilizált szárnyas Nap formájában.